

FÖLDÜNK-KÖRNYEZETÜNK FÖLDRAJZ

Fejlesztő szakasz
(7–8. évfolyam)

BEVEZETÉS

A földrajz tantárgy feldolgozza a NAT által meghatározott, a Földünk–környezetünk műveltségi területben rögzített fejlesztési feladatokat.

Megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, folyamataival. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, valamint napjaink eseményei állnak, melyeket változásaiban, kölcsönhatásaiban és fejlődésében mutat be, és komplexen, a természet-, a társadalom- és a környezettudományok szempontjából dolgoz fel.

A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, valamint az ebből fakadó – szintén világméretű – természeti és társadalmi problémákat.

Tartalmainak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete, fokozatosan kialakul a felelős magatartásuk a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezetük iránt.

Elősegíti, hogy reális kép alakuljon ki a tanulóknál nemzeti értékeinkről, a magyarság világban elfoglalt helyéről, hazánk kedvező és kedvezőtlen természeti, társadalmi-gazdasági adottságairól, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatairól, valamint az európai integrációban betöltött szerepéről.

Megismerteti – lehetőség szerint a gyakorlatban – a szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás, eligazodás alapvető eszközeit és módszereit.

Fontos azoknak a kulcskompetenciáknak a birtoklása, amelyek biztosítják az állandóan változó modern világhoz való gyors és hatékony alkalmazkodást. Ezért nagyon fontos a kulcskompetenciákkal kapcsolatos alapkészségek fejlesztése. A földrajz tantárgy tartalmi elemeinek feldolgozása nagymértékben hozzájárul ezek megszerzéséhez.

Nagyon fontos elem az anyanyelvi kommunikáció fejlődése, melyet különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíthetünk a földrajzi tartalmak elsajátítása során.

A tantárgy keretei lehetőséget biztosítanak a matematikai kompetencia fejlesztésére is. Az a cél, hogy a tanulók alkalmazni tudják az alapvető matematikai elveket és folyamatokat az ismeretszerzésben és a problémák megoldásában, főként az adatfeldolgozások, megfigyelések során és a térképen való mérések, becslések végzése közben.

A természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával hozzájárul a természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához.

Az állandóan változó világunk természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági folyamatainak megismeréséhez és megértéséhez nélkülözhetetlen a folyamatos tájékozódás és információszerzés. Az ismeretek elsajátítása szempontjából fontos a tanulók kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége. Ezért a tanítási-tanulási folyamat egészében nagy hangsúlyt kap az információszerzés és információfeldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására.

A tanítási-tanulási folyamat kiemelt célja a folyamatos önképzés iránti igény, valamint az élethosszig tartó tanulás képességének kialakítása, melyre e tantárgy keretein belül is törekedni kell.

Hazánk társadalomföldrajzi jellemzőinek bemutatásával a tantárgy hozzájárul a szociális és állampolgári kompetencia fejlődéséhez.

Napjaink társadalmi-gazdasági folyamatainak megismertetése elősegíti a tanulóknak a gazdasági élet eseményeiben eligazodó, aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgárrá válását.

A Földünk–környezetünk műveltségi terület szervesen kapcsolódik az Ember a természetben és az Ember és társadalom műveltségi terület megfelelő fejlesztési területeihez. Ezek a kapcsolatok is alátámasztják a Földünk–környezetünk műveltségi terület integrált jellegét, valamint a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok összefüggéseinek megláttatásában és kölcsönhatásainak feltárásában betöltött alapvető szerepét.

7–8. évfolyam

7-8. évfolyamon a földrajz tantárgy feladata, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelően magasabb szinten továbbfejlessze, elmélyítse és differenciálja a tanulók alapozó szakaszban megszerzett tudását és képességeit.

A tanulás olyan fejlesztési stratégiákra épüljön, amelyek minden szinten a tanulók különböző fejlettségi állapotából indulnak ki, figyelembe veszik az egyéni sajátosságokat, és a differenciált oktatás elveinek alkalmazásával, egyéni ütemben fejlesztik azt tovább. Törekedjen mind a mennyiségi (korrekció, felzárkóztatás), mind a minőségi differenciálás megvalósítására (tehetséggondozás).

A tanulási stratégiák fejlesztése során fontos a figyelem, a megértés, az emlékezet, valamint a problémamegoldó képesség fejlesztése. Ezért helyezi előtérbe a tananyag problémacentrikus feldolgozását olyan új módszerek alkalmazásával, mint pl. a projektmódszer.

Fontos a tapasztaláson alapuló ismeretszerzés előtérbe helyezése. Nyíljon lehetőség minél több megfigyelésre, vizsgálódásra.

Szükséges a sikerélmény-centrikus módszerek minél szélesebb körű alkalmazása.

A tantárgy oktatásának célja:

- szilárd földrajzi ismeretrendszer nyújtása, és az ezen alapuló tudatos földrajzi-környezeti gondolkodás kialakítása
- a tanulók ismerjék meg a természeti környezet, a társadalom és a gazdasági élet kölcsönös kapcsolatát, a földrajzi környezet szerepét – szerezzenek átfogó ismereteket a kontinensek természeti, társadalom- és gazdaságföldrajzi jellemzőiről, általános és regionális sajátosságairól, különbségeiről;
- hazánk természeti, társadalmi, kulturális és tudományos értékeinek megismertetésével járuljon hozzá a reális alapokon nyugvó nemzettudat kialakításához, a hazához való kötődéshez;
- a tanulók ismerjék meg Európa országainak, országcsoportjainak és tipikus tájainak legfontosabb természeti, társadalmi és gazdasági jellemzőit, az országok, térségek együttműködését – az európai kultúra, életmód, szokások, hagyományok megismertetésével pozitív viszony kialakítása a közös európai értékekhez;
- ismerjék meg a kontinensek népeit, a népesedési folyamatokat, a természeti környezet és a települések, az életmód és gazdasági

tevékenység összefüggéseit;

- más népek megismertetése révén alakuljon ki a tanulóknál az eltérő életfelfogású, életmódú és kultúrájú emberek iránti tisztelet és megbecsülés;
- a korszerű természettudományos műveltség fokozatos elmélyítése, hozzájárulva ezzel a természettudományos világkép alakításához;
- a tanulók érdeklődésének felkeltése a természeti környezetben lezajló jelenségek, folyamatok megfigyelése és magyarázata iránt;
- a tanulók megértsék azt, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást;
- a tanulók megismerjék az emberi tevékenységek környeztkárosító hatásait, azok megelőzésének és megszüntetésének lehetőségét – a konkrét ismereteken nyugvó környezettudatos magatartás formálása;
- ismerjék meg a szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás, eligazodás alapvető eszközeit és módszereit;
- váljanak képessé az információszerzésre, azok értelmezésére és feldolgozására, valamint megfelelő kommunikálásukra;
- sajátítsák el a földrajzi információk előállítására szolgáló eszközök használatát, az internetalapú szolgáltatások elérésének módját;
- a tanulók váljanak képessé a korosztálynak megfelelő reális értékelésre és önértékelésre;
- a földrajzi ismeretek megszerzése közben fejlődjenek a tanulók kulcskompetenciákkal kapcsolatos alapképességei.;

7. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 74 – heti óraszám: 2

Témakör	óraszám
1. Földtörténet	8
2. Az Európán kívüli földrészek	40
3. Észak-, Nyugat- és Dél-Európa természet- és társadalomföldrajza	26

1. FÖLDTÖRTÉNET

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
<p>A földtörténeti és a társadalmi-gazdasági folyamatok időtartamának nagyságrendi eltéréseinek érzékelése.</p> <p>A legegyszerűbb vizsgálati eszközök gyakorlati alkalmazásának és balesetmentes használatának ismerete a kőzetek vizsgálatánál.</p>	<p>Eligazodás a földtörténet időegységeiben.</p> <p>A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek bemutatása.</p> <p>A földtörténeti események időbelisége és térbelisége. A Föld felszínének alakulása a földtörténet során.</p> <p>A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, energiahordozók és nyersanyagok, valamint talajtípusok felismerése és jellemzőik összegyűjtése.</p>	<p>Időszalag készítése.</p> <p>Tematikus térképek elemzése – a szárazföldek és óceánok elhelyezkedése a különböző földtörténeti korokban.</p> <p>A tanult ásványok, kőzetek, energiahordozók, nyersanyagok vizsgálata tanári irányítással, egyéni és csoportmunkában.</p> <p>Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek tapasztalatainak önálló leírása, eredményeinek rögzítése és értelmezése.</p>	<p>Ismeri a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségét.</p> <p>Ismeri a főbb földtörténeti szakaszokat és azok legfontosabb történéseit.</p> <p>Tudja felismerni a kőzetburok legfontosabb kőzeteit, érceit, ásványait.</p>

2. AZ EURÓPÁN KÍVÜLI FÖLDRÉSZEK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
<p>Az egyes kontinenseken zajló főbb földrajzi-környezeti jelenségek, folyamatok, összefüggések felismerése és értelmezése.</p> <p>A kritikai és a kreatív gondolkodás képességének fejlesztése a gondolkodási technikák megismerésével az egyes országok természet- és társadalom-földrajzi összefüggéseinek feltárása során.</p> <p>Annak tudatosítása, hogy a különböző földrészekben élő emberek származásuk, kultúrájuk, értékrendjük alapján különbözőek, de emberi mivoltukban egyenrangúak.</p>	<p>Afrika, Ausztrália és Óceánia, Amerika, valamint Ázsia természet- és társadalomföldrajzi jellemzői.</p> <p>A földrajzi övezetesség bemutatása a kontinenseken.</p> <p>A földrészek, azok nagytájai, a tipikus tájak, országcsoportok, országok regionális sajátosságainak bemutatása. Hasonlóságaik és különbségeik felismertetése.</p> <p>A természetföldrajzi adottságok gazdaságra gyakorolt hatásának bemutatása.</p> <p>A gazdasági élet jelenségeiben, folyamataiban nyilvánuló kölcsönhatások bemutatása.</p>	<p>Tematikus térképek összehasonlító elemzése a természetföldrajzi övezetesség érzékeltetésére.</p> <p>Ábrák elemzése, összehasonlítása tanári segítséggel.</p> <p>Egyszerű természet- és társadalom-földrajzi algoritmusok alkalmazása egyéni és csoportmunkában a kontinensek, tájak, országok jellemzésénél és elemzésénél.</p> <p>A természeti adottságok és a mezőgazdaság összefüggését bemutató ábrák elemzése.</p> <p>A kontinensek domborzati formáinak, légköri, vízrajzi és ökológiai jellemzőinek, a népesség, gazdálkodás méreteinek számszerűen kifejezhető adatai nagyságrendjének érzékelése, összehasonlítása. Diagramok, grafikonok</p>	<p>Ismeri Afrika, Ausztrália és Óceánia, a sarkvidékek, Amerika, valamint Ázsia általános természetföldrajzi jellemzőit.</p> <p>Legyen képes felsorolni a természetföldrajzi övezetesség fontos elemeit, bemutatni alapvető jellegzetességeit az egyes kontinenseken.</p> <p>Tudja elemezni a kontinensek, a tanult tájak, országok természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató képeket, ábrákat, adatsorokat.</p> <p>Megadott szempontok alapján tudja bemutatni a tananyagban szereplő legfontosabb országokat.</p> <p>Tanári irányítással alkalmas alapvető összefüggések felismerésére.</p> <p>Legyen képes felhasználni a tanult térképi információkat.</p>

<p>Matematikai kompetencia fejlesztése a kontinensekhez kapcsolódó adatok feldolgozása során.</p> <p>A környezettudatos, a természetre nyitott gondolkodás fejlesztése az egyes kontinenseknél tapasztalt környezeti problémák kiváltó okainak megismerésével és a megoldási lehetőségek felvázolásával.</p> <p>Az együttműködés, a konfliktuskezelés képességének továbbfejlesztése a projektek lebonyolítása közben.</p> <p>Az információszerzés és -feldolgozás képességének</p>	<p>A globális környezeti problémákat okozó környezetkárosító emberi tevékenységek bemutatása az egyes kontinenseken.</p> <p>Jelentősebb magyar utazók, felfedezők szerepe az egyes kontinensek és népeik megismerésében.</p> <p><i>Afrika</i> Társadalmi-gazdasági problémák Afrikában. Afrika jellemző országai és térségei. Az arabok lakta Észak-Afrika, a sivatagok és oázisok – mint a földrész tipikus tájainak bemutatása</p>	<p>elemzése, következtetések levonása. Alapvető adatok egyszerű ábrázolása: diagram- és grafikonszerkesztés.</p> <p>Példák keresése a környezetszennyezésre, a környezetkárosításra és a környezeti problémák megoldására. Szemelvények gyűjtése a trópusi esőerdők kiirtásáról és a talajerózióról. A kontinensek környezeti állapotával kapcsolatos tablók készítése megadott szempontok szerint és önállóan.</p> <p>Tantárgyi miniprojektek szervezése közvetett tanári irányítással a magyar földrajzi felfedezők és a kontinensek tipikus tájai témában.</p> <p>Természetföldrajzi jelenségek – pl.: homokbuckák mozgása a homoksivatagokban – modellezése terepasztalon. A szél és a víz által szállított homokszemek összehasonlítása.</p> <p>Leírások, beszámolók készítése a témakörben szereplő ismeretekről segédeszközök használatával, tanári irányítással.</p> <p>A hírekben hallott, a témakörhöz kapcsolódó információk értelmezése.</p>	<p>Tud példát mondani a környezeti állapotot befolyásoló tevékenységre</p> <p>Képes projektben közreműködni</p>
---	--	--	---

<p>fejlesztése.</p> <p>Szemléleti térképolvasás önállóan, különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.</p> <p>Térszemlélet fejlesztése az ábrázolt térben való tájékozódással, a földgömb és a térkép koordinátarendszerének segítségével.</p>	<p>– kiemelten: Egyiptom. Az éhségövezet. A fejlődésnek indult Dél-Afrika – a Dél-afrikai Köztársaság mint Afrika legfejlettebb országa.</p> <p><i>Ausztrália és Óceánia</i> Ausztrál államszövetség.</p> <p><i>Sarkvidékek</i> Az Északi- és a Déli-sarkvidék közötti földrajzi különbségek bemutatása.</p> <p><i>Amerika</i> Észak-, Közép- és Dél-Amerika eltérő természet- és társadalom-földrajzi képének bemutatása. Az ültetvény, a farmvidék, a technológiai park, az agglomerációs zóna mint a földrész tipikus tájainak bemutatása. Az USA mint a világ vezető gazdasági hatalma. Mexikó. Brazília.</p> <p><i>Ázsia</i> A tajga, a monszunvidék, a magashegység, az öntözéses gazdálkodás területei – mint a földrész tipikus tájainak bemutatása.</p> <p>Közép-Ázsia, Délnyugat Ázsia,</p>		
--	---	--	--

	Délkelet-Ázsia; Kína mint a Föld legnépesebben fejlődő országa. India, a leggyorsabban emelkedő népességű ország. Japán, az ásványkincsekben szegény ipari nagyhatalom.	Topográfiai gyakorlatok – a kontinensekhez kapcsolódó minimális topográfiai fogalmak megmutatása különböző méretarányú és tartalmú térképen, valamint földgömbön.	Tudja megmutatni az egyes földrészekhez kapcsolódó minimális topográfiai fogalmakat különböző méretarányú és tartalmú térképen, illetve a földgömbön
--	--	---	--

3. ÉSZAK-, NYUGAT- ÉS DÉL-EURÓPA TERMÉSZET- ÉS TÁRSADALOMFÖLDRAJZA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
<p>Az Európában zajló főbb földrajzi, környezeti jelenségek, folyamatok, összefüggések felismerése és értelmezése.</p> <p>Matematikai kompetencia fejlesztése az Európához kapcsolódó adatok feldolgozása során.</p> <p>Ígény kialakulása a közös európai</p>	<p>Európa általános természet- és társadalom-földrajzi képe. A földrajzi övezetesség jellemzői a kontinensen. Észak-, Nyugat- és Dél-Európa tipikus tájai, országcsoportjai, az országok sajátosságai, valamint hasonlóságaik és különbségeik felismertetése. A természet- és társadalom-gazdaságföldrajzi összefüggéseik feltárása, különös tekintettel az Európai Unió tagországaira és a hazánkkal szomszédos országokra.</p> <p>Az Európai Unió fő céljai, értékei, általános társadalmi és gazdaságföldrajzi jellemzői.</p> <p><i>Észak-európai</i> országok közös és egyedi földrajzi vonásai.</p>	<p>Az ismert természet- és társadalom-földrajzi algoritmusok alkalmazása egyéni és csoport-munkában a tájak, országok jellemzésénél és elemzésénél.</p> <p>A természetföldrajzi folyamatokat bemutató ábrák elemzése, összehasonlítása, összefüggések feltárása.</p> <p>A népesség alakulásához, a gazdasági élethez kapcsolódó adatok elemzése, összehasonlítása. Diagramok és grafikonok elemzése, következtetések levonása tanári irányítással. Adatok ábrázolása: diagram- és grafikonkészítés tanári segítséggel.</p> <p>A népek életét, szokásait bemutató irodalmi alkotások, filmrészletek földrajzi tartalmainak megbeszélése.</p> <p>Rövid beszámolók készítése a tanult idegen</p>	<p>Ismeri Európa általános természetföldrajzi jellemzőit. Tudja felsorolni a természetföldrajzi övezetesség fontos elemeit, valamint bemutatni alapvető jellegzetességeit Európában. Ismeri, hogy a földrajzi fekvés és helyzet milyen hatással van Észak-, Nyugat- és Dél-Európa országainak társadalmi, gazdasági életére, fejlettségére. Tudja elemezni az országok természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató képeket, ábrákat, adatsorokat. A tanult országokat legyen képes bemutatni megadott szempontok alapján. Felismeri az alapvető összefüggéseket. Fel tudja használni a tanult térképi információkat.</p>

<p>kultúra, különösen annak földrajzi alapjai megismerésére és megőrzésére.</p> <p>Az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése.</p> <p>A környezettudatos, a természetre nyitott gondolkodás fejlesztése az Európában megtalálható környezeti problémák kiváltó okainak megismerésével, és a megoldási lehetőségek felvázolásával.</p> <p>Szemléleti térképolvasás önállóan, különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.</p>	<p><i>Nyugat-Európa</i> Egyesült Királyság mint a világ iparának bölcsője. Franciaország mint Európa éléstára.</p> <p><i>Dél-Európa</i> Mediterrán táj, üdülőövezet, kikötői övezet – mint tipikus tájak jellemzőinek bemutatása Olaszország és Spanyolország bemutatásán keresztül. Hazánk déli szomszédai - Horvátország és Szerbia földrajzi jellemzői.</p>	<p>nyelven a tananyagban szereplő országról, az ott szerzett élményekről.</p> <p>Tantárgyi miniprojektek szervezése közvetett tanári irányítással, pl. Európa tipikus tájai és országai témakörben.</p> <p>Szemelvények gyűjtése a savas esők hatásairól.</p> <p>Felismerés, keresés, egyszerű helymeghatározás különböző méretarányú Európa-térképeken.</p>	<p>Megadott szempontok alapján tudja bemutatni Európa tipikus tájait és a tananyagban szereplő országokat. Legyen képes alapvető összefüggések felismerésére tanári irányítással.</p> <p>A kontinens tipikus tájai, illetve országai bemutatása során legyen képes felhasználni a tanult térképi információkat. Tudja megmutatni az Európához kapcsolódó minimális topográfiai fogalmakat különböző méretarányú és tartalmú térképen</p>
---	--	--	--

A TANANYAG FELDOLGOZÁSÁHOZ SZÜKSÉGES TOPOGRÁFIAI FOGALMAK

(A minimális topográfiai követelményeket *dőlt* betűvel jelöltük.)

Afrika

Gibraltári-szoros, Guineai-öböl, Vörös-tenger, Szezei-csatorna; Madagaszkár; Kongó, Niger, Nílus, Tanganyika-tó, Viktória-tó;

Eurázsiai-hegységrendszer, *Atlasz*, Dél-afrikai-magasföld;
Guineai-öbölpart vidéke, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró, Kongó-medence, *Szahara*, Szudán;
Algéria, *Dél-afrikai Köztársaság*, *Egyiptom*, Nigéria;
Johannesburg, *Kairó*, *Pretoria*.

Ausztrália és Óceánia

Ausztrália, *Új-Zéland*; Tasmania; Nagy-korallzátony;
Murray;
Ausztráliai-alföld, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugat-ausztráliai-ösföld;
Canberra, Melbourne, Perth, *Sydney*;
Új-Guinea, *Melanézia*, *Mikronézia*, *Polinézia*.

Sarkvidékek

Jeges-tenger, *Grönland*, *Északi-sark*, *Északi-sarkvidék (Arktisz)*, *Déli-sark*, *Déli-sarkvidék (Antarktisz)*, Erebus.

Amerika

Észak-Amerika, *Közép-Amerika*, *Dél-Amerika*, *Latin-Amerika*;
Antillák, Bering-szoros, Hudson-öböl, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Panama-csatorna, *Alaszka*, Floridai-félsziget, *Grönland*,
Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Labrador-félsziget;
Golf-áramlás, Labrador-áramlás;
Amazonas, Colorado, *Mississippi*, Paraná, *Szt. Lőrinc-folyó*; *Nagy-tavak*;
Amazonas-medence, *Andok*, *Appalache*, Brazil-felföld, Guyanai-hegyvidék, Kanadai-ösföld, Kordillerák, Mexikói fennsík, Mississippi-
alföld, Orinoco-medence, *Pacifikus-hegységrendszer*, Paraná-alföld, Patagónia, Préri, *Sziklás-hegység*;
Amerikai Egyesült Államok, Argentína, *Brazília*, Kanada, Kuba, *Mexikó*, Venezuela,
Brazília város, *Buenos Aires*, Chicago, Havanna, *Los Angeles*, *Mexikóváros*, Montréal, *New York*, Ottawa, *Rio de Janeiro*, *San Francisco*,
São Paulo, Toronto, *Washington*.

Ázsia

Dél-Ázsia, Délkelet-Ázsia, Délnyugat-Ázsia, Észak-Ázsia, Kelet-Ázsia, Közép-(Belső)-Ázsia,
Boszporusz, *Fekete-tenger*, Japán-tenger, *Mariana-árok*, Márvány-tenger, Perzsa (Arab)-öböl, Arab-tenger, Arab-félsziget, Fülöp-
szigetek, Hindusztáni-félsziget, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, *Japán-szigetek*, Kamcsatka-félsziget, *Kis-Ázsia*, Koreai-
félsziget, Tajvan;

Eufrátesz, Indus, Jangce, Jenyiszej, Gangesz, Léna, Ob, Sárga-folyó, Tigris; Aral-tó, *Bajkál-tó, Kaszpi-tenger*;
Arab-tábla, *Csomolungma (Mt. Everest)*, Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fuji, Góbi, *Himalája*, Hindusztáni-alföld, Iráni-felföld, Kaszpi-mélyföld, *Kaukázus*, Kínai alföld, Közép-szibériai-fennsík, *Mezopotámia*, Nyugat-szibériai-alföld, Pamír, *Szibéria*, Tibet, *Tien-san, Urál*;
India, Indonézia, Irán, *Izrael, Japán, Kína, Szaúd-Arábia, Törökország*;
Ankara, Bombay, Calcutta, Hongkong, Isztambul, Kanton, Mekka, Novoszibirszk, Oszaka, *Peking*, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, *Tokió, Újdelhi*;

Észak-, Nyugat- és Dél-Európa

Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa, Kelet-Közép-Európa;

Adriai-tenger, Balti-tenger, Északi-tenger, *Földközi-tenger*, La Manche, Norvég-tenger, Oroszlán-öböl, Viscayai-öböl, *Appennini-félsziget*, Baleár-szigetek, *Balkán-félsziget*, Bretagne, *Brit-szigetek*, Ciprus, *Izland*, Kréta, Málta, *Ibériai-félsziget*, *Skandináv-félsziget*, Szicília;

Észak-atlanti-áramlás

Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Száva, Temze;

Alpok, Appenninek, Balkán hegység, Balti-ösföld, Dalmácia, Dinári-hegység, Etna, Francia-középhegység, Holland-mélyföld, *Kárpátok*, Londoni-medence, *Mont Blanc*, Párizsi-medence, Pennine, Pireneusok, Pó-síkság, Riviéra, Rodope, Skandináv-hegység, *Vajdaság*, Vezúv;

Bulgária, Dánia, Egyesült Királyság, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Koszovó, Luxemburg, Macedónia, Montenegro (Crna Gora), Nagy-Britannia, Norvégia, Olaszország, Portugália, Skócia, Spanyolország, Svédország, Szerbia, Törökország;

Amszterdam, Ankara, Athén, Belgrád, Bern, Birmingham, Brüsszel, Dublin, Glasgow, Hága, Helsinki, Koppenhága, Le Havre, Lisszabon, Liverpool, Ljubljana, London, Luxembourg, Lyon, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Nápoly, Oslo, Párizs, Podgorica, Reykjavík, Rijeka, Róma, Rotterdam, Skopje, Stockholm, Strasbourg, Szabadka, Szarajevó, Szófia, Tirana, Torino, Újvidék, Várna, Velence, Zágráb

8. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 74 – heti óraszám: 2

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Kelet- és Közép-Európa	32
2. Magyarország természeti és társadalom-földrajzi viszonyai	19
3. Magyarország tájai	23

1. KELET- ÉS KÖZÉP-EURÓPA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
<p>Igény kialakítása a közös európai kultúra – különösen annak földrajzi alapjai – megismerésére és megőrzésére.</p> <p>A Kelet- és Közép-Európával kapcsolatos főbb földrajzi, környezeti jelenségek, folyamatok, összefüggések értelmezése.</p>	<p><i>Kelet-Európa</i> természet földrajzi viszonyai.</p> <p>Oroszország és Ukrajna jellegzetes társadalom-földrajzi vonásai, különös tekintettel az utóbbi évek változásaira.</p>	<p>Az ismert természet- és társadalom-földrajzi algoritmusok alkalmazása – egyéni és csoport-munkában – a tájak, országok jellemzésénél és elemzésénél.</p> <p>Tematikus térképek elemzése a természet- és társadalomföldrajzi adottságok megismeréséhez, az összefüggések feltárásához.</p>	<p>Ismeri a földrajzi fekvés és helyzet hatását Kelet- és Közép-Európa országainak társadalmi, gazdasági életére, fejlettségére.</p> <p>Legyen képes a Kelet- és Közép-Európa országainak természeti és a társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató képek, ábrák, adat-sorok elemzésére.</p> <p>Megadott szempontok alapján be tudja mutatni a tanult országokat.</p> <p>Felismeri az alapvető</p>

<p>A földrajzi térben zajló kölcsönhatások felismerése.</p> <p>A matematikai kompetencia fejlesztése az adatfeldolgozások segítségével.</p> <p>Együttműködés és konfliktuskezelés képességének fejlesztése a projektek szervezése során.</p> <p>A környezettudatos, természetre nyitott gondolkodás formálása. Az információszerzés és -feldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel az</p>	<p>Közép-Európa általános földrajzi képe.</p> <p>A különböző típusú közép-európai tájak (alföldek, rögvídek, magashegységek) természeti adottságai és gazdasági feltételei.</p> <p><i>Közép-Európa</i> tipikus tájainak – középhegység, feltöltött alföld, medence, bányavidék, ipari körzet – bemutatása német-, cseh- és lengyelországi példákon keresztül.</p> <p>Németország szerepe az európai gazdaságban.</p> <p>Csehország és Lengyelország.</p> <p>Közép-Európa magashegyvidékei: az Alpok és a Kárpátok természeti adottságai.</p> <p>A társadalmi-gazdasági élet földrajzi vonásai.</p> <p>A gazdasági fejlettség különbségei, azok okai.</p> <p>Az alpokbeli országok földrajzi jellemzése: (kiemelt ország) Ausztria, Szlovénia.</p> <p>A kárpáti országok földrajzi jellemzése: Szlovákia, Románia.</p>	<p>Tematikus térképek és metszetek elemzése.</p> <p>Diagramok és grafikonok elemzése, következtetések levonása.</p> <p>Forráselemzés a német országegyesítésről.</p> <p>Tantárgyi projektek szervezése közvetett tanári irányítással az Alpok és a Kárpátok témakörben.</p> <p>Egyszerű modellezés – a jég felszínformáló munkája.</p> <p>Az Alpokról készült úrfelvétel elemzése.</p> <p>A környezetszennyezéssel kapcsolatos (osztrák börtörök, Romániából a folyókon</p>	<p>összefüggéseket.</p> <p>Tudja felhasználni a tanult térképi információkat.</p> <p>Legyen képes bemutatni Kelet- és Közép-Európát, tipikus tájait, valamint a tananyagban szereplő országokat a megadott szempontok alapján.</p>
--	---	---	--

<p>Internetre. A digitális kompetencia fejlesztése. A konfliktuskezelés képességének fejlesztése döntéshelyzetekkel, vitákkal.</p> <p>Különböző típusú térképek használata az ismeretszerzésben. Szemléleti térképolvasás önállóan, okfejtő térképolvasás tanári irányítással, különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.</p>		<p>érkező szennyeződések) információk összegyűjtése szakfolyóiratokból és az internetről.</p> <p>A különféle tanulói nézetek megfogalmazása kifejtése vita során – a környező országok környezetszennyezése kapcsán.</p> <p>Topográfiai gyakorlatok különböző méretarányú térképeken. A minimális topográfiai fogalmak ábrázolása kontúrtérképen.</p>	<p>Tudja alkalmazni a Kelet- és Közép-Európa-hoz kapcsolódó minimális topográfiai fogalmakat különböző méretarányú és tartalmú térképen.</p>
---	--	---	--

2. MAGYARORSZÁG TERMÉSZETI ÉS TÁRSADALOMFÖLDRAJZI VISZONYAI

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
<p>A nemzeti identitástudat fejlesztése a magyarság és Magyarország szerepének felismerésén keresztül.</p> <p>A főbb földrajzi, környezeti jelenségek, folyamatok, összefüggések felismerése és értelmezése Magyarország területéről.</p>	<p>A Kárpát-medence kialakulása és természetföldrajzi képe. A Kárpát-medence népei. A magyarság a Kárpát-medencében. Magyarország földrajzi helyzete. Helye a Kárpát-medencében.</p>	<p>Egyszerű természet- és társadalom-földrajzi algoritmusok alkalmazása – egyéni és csoportmunkában – hazánk természeti és társadalmi viszonyainak jellemzésénél és elemzésénél.</p>	<p>Tudja elemezni hazánk földrajzi fekvését, helyzetét a Kárpát-</p>

<p>A digitális kompetencia fejlesztése. A matematikai kompetencia fejlesztése az éghajlati diagramok elemzésével és szerkesztésével.</p> <p>Az információszerzés és -feldolgozás képességének fejlesztése.</p> <p>Tematikus térképek használata az ismeretszerzésben.</p> <p>A digitális kompetencia fejlesztése.</p>	<p>Hazánk felszínének kialakulása, legjellemzőbb kőzetei.</p> <p>Az ország természeti viszonyai (felszín, éghajlat, vízrajz, természetes növényzet), természeti erőforrásaink.</p> <p>A népesség alakulása és annak magyarázata. A nemzetiségek helyzete.</p> <p>Településeink.</p> <p>A gazdasági élet telepítő tényezői, általános vonásai és területi különbségei, annak okai.</p> <p>A gazdaság szerkezetének átalakulása.</p>	<p>Kőzetgyűjtemény készítése a hazánkban előforduló kőzetekből. Tematikus térképek értelmezése, összefüggések feltárása. Tematikus térkép készítése megadott információk és adatok felhasználásával. A Kárpát-medence és Magyarország időjárásának tanulmányozása az időjárás-jelentések felhasználásával (tv, internet). Éghajlati diagramok elemzése, következtetések levonása. Modellezés terepasztalon: felszín alatti vizek, folyószabályozás.</p> <p>Információk gyűjtése a népesedési válság kialakulásának okairól – szakirodalom és internet felhasználásával.</p> <p>Egyes országrészek gazdasági különbségeinek feltárása tematikus térképek összehasonlító elemzésével.</p>	<p>medencében és Európában.</p> <p>Legyen képes elemezni Magyarország földrajzi környezetének természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit a megadott szempontok alapján.</p>
---	--	---	--

<p>A környezettudatos, a természetre nyitott gondolkodás formálása.</p> <p>Védett természeti, kulturális és gazdaságtörténeti értékeink ismerete.</p> <p>Különböző típusú térképek használata az ismeretszerzésben és a terepen való eligazodásban. Szemléletű térképolvasás önállóan, okfejtő térképolvasás tanári irányítással, különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.</p>	<p>Az ipar és a mezőgazdaság jellemzése, kihívásai.</p> <p>Hazánk nemzetközi kapcsolatai. Az Európai Unió és hazánk kapcsolata.</p> <p>Az uniós csatlakozás adta lehetőségek, és azok kihasználása.</p> <p>Környezetünk problémái, azok hazai és regionális kapcsolatainak bemutatása.</p> <p>Magyarország védett természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti értékei.</p>	<p>Információkeresés hazánk nemzetközi kapcsolatairól – adatbázisok felhasználása, digitális lexikon használata.</p> <p>Egyszerű PowerPoint megtervezése tanári irányítással.</p> <p>A különféle tanulói nézetek megfogalmazása, kifejtése esetelemzés, vita és egyszerű szerepjáték során, pl.: a hazánk környezeti állapota témakörben. A hírekben hallott földrajzi-környezeti tartalmú információk értelmezése.</p> <p>Tájékozódási gyakorlatok a térkép segítségével: a földrajzi fókusz használata kibővítése – az ívperc használata.</p>	<p>Tudja felsorolni és jellemezni hazánk környezeti értékeit. Tudjon példát hozni környezetvédelmi intézkedésekre.</p> <p>Legyen képes kontúrtérképen elhelyezni az egyes témához kapcsolódó minimális topográfiai fogalmakat. Tudjon jellemezni topográfiai fogalmakat. Legyen képes elemezni hazánk természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit tartalmazó tematikus térképeket.</p>
--	--	---	--

3. MAGYARORSZÁG TÁJAI

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
Hazánk tájaival kapcsolatos főbb földrajzi, környezeti jelenségek, folyamatok, összefüggések		Egyszerű természet- és társadalom-földrajzi algoritmusok alkalmazása – egyéni és csoportmunkában – hazánk tájainak	

<p>Különböző típusú térképek használata az ismeretszerzésben és a terepen való eligazodásban. Szemléletű térképolvasás önállóan, okfejtő térképolvasás tanári irányítással, különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.</p>	<p>ország életében.</p> <p>A saját régió földrajzi jellemzői.</p> <p>Munkaerő-piaci alapismeretek.</p>	<p>Tájékozódási gyakorlatok a térkép segítségével: felismerés, keresés, egyszerű helymeghatározás különböző méretarányú térképeken. Topográfiai gyakorlatok kontúrtérképen.</p>	<p>Legyen képes kontúrtérképen elhelyezni az egyes témákhoz kapcsolódó minimális topográfiai fogalmakat. Tudjon leolvasni tematikus térképet.</p>
--	--	---	---

A TANANYAG FELDOLGOZÁSÁHOZ SZÜKSÉGES TOPOGRÁFIAI FOGALMAK

(A minimális topográfiai követelményeket *dőlt* betűvel jelöltük.)

Közép- és Kelet-Európa

Don, Dnyeper, *Duna-delta*, *Elba*, Garam, Inn, Moldva (Vltava), Morva, Nyitra, Odera, *Rajna*, *Rajna-Majna-Duna vízi út*, Száva, Vág, Visztula;

Alpok, Bécsei-medence, Burgenland, Csallóköz, Cseh-medence, Donyec-medence, Déli-Kárpátok, Erdély, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Fekete-erdő, Gerlachfalvi-csúcs, Germán-alföld, Hargita, Kaszpi-mélyföld, Kárpátalja, Keleti-Alpok, Keleti-Kárpátok, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Magas-Tátra, Morva-medence, Német-középhegység, Nyugati-Alpok, Rajnai-palahegység, Román-alföld, Ruhr-vidék, Sváb-bajor-medence, Székelyföld, Szilézia, Szudéták, Vajdaság, Vereckei-hágó;

Ausztria, *Csehország*, *Lengyelország*, *Moldova*, *Németország*, *Oroszország*, *Románia*, *Svájc*, *Szlovákia*, *Szlovénia*, *Ukrajna*;

Arad, *Bécs*, *Berlin*, *Beregszász*, *Bern*, Brassó, Bréma, Brno, *Bukarest*, *Constanza*, Drezda, Eszék, Frankfurt, Gdańsk, Genf, Graz, *Hamburg*, Kassa, Katowice, *Kijev*, *Kolozsvár*, Krakkó, Lipcse, Linz, *Ljubljana*, *Marosvásárhely*, *Minszk*, *Moszkva*, *Munkács*, *Murmanszk*, *München*, *Nagyvárad*, *Novoszibirszk*, *Odessza*, *Ostrava*, *Ploiești*, *Plzeň*, *Pozsony*, *Prága*, Salzburg, Steyer, Stuttgart, *Székelyudvarhely*, *Szentpétervár*, *Temesvár*, *Ungvár*, *Varsó*, *Volgográd*, *Zsolna*.

Magyarország

Balaton, *Bodrog*, *Dráva*, *Duna*, *Fertő*, *Hernád*, *Ipoly*, *Kis-Balaton*, *Körös*, *Maros*, *Mura*, *Rába*, *Sajó*, *Sió*, *Szamos*, *Tisza*, *Tisza-tó*, *Velencei-tó*, *Zagyva*, *Zala*;

Csepel-sziget, *Mohácsi-sziget*, *Szentendrei-sziget*, *Szigetköz*,

Aggteleki-karszt, *Alföld*, *Alpokalja*, *Badacsony*, *Bakony*, *Balaton-felvidék* *Baranyai-dombság*, *Bodrogköz*, *Borsodi-medence*, *Börzsöny*,

Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna-Tisza köze, Dunakanyar, Dunántúli-dombság, Dunántúli-középhegység (Dunántúli-középhegyvidék), Dunazug-hegység, Északi-középhegység, (Észak-magyarországi-középhegység), Gerecse Hajdúság, Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kisalföld, Kiskunság, Kőszegi-hegység, Maros-Körös köze, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Móri-árok, Nagykanizsa, Nógrádi-medence, Nyírség, Nyugat-magyarországi-peremvidék, Órség, Pilis, Somogyi-dombság, Soproni-hegység, Szekszárdi-dombság, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tokaj - Eperjesi-hegység, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Zempléni-hegység;

Bács-Kiskun megye, Baranya megye, Békés megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Csongrád megye, Fejér megye, Győr-Moson-Sopron megye, Hajdú-Bihar megye, Heves megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Komárom-Esztergom megye, Nógrád megye, Pest megye, Somogy megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Tolna megye, Vas megye, Veszprém megye, Zala megye;

Budapesti agglomeráció,

Ajka, Algyő, Baja, Balatonfüred, Békéscsaba, Biharkeresztes, Budapest, Cegléd, Debrecen, Dorog, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Galyatető, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Hatvan, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kazincbarcika, Kecskemét, Kelebia, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Komló, Lábatlan, Letenye, Miskolc, Mo-hács, Mosonmagyaróvár, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pannonhalma, Pápa, Pécs, Ráabafüzes, Rajka, Salgótarján, Sáros-patak, Siófok, Sopron, Százhalombatta, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Tihany, Tiszaújváros, Vác, Várpalota, Veszprém, Visegrád, Visonta, Záhony, Zalaegerszeg;

Nemzeti parkok: *Aggteleki Nemzeti Park, Balaton-felvidéki Nemzeti Park, Bükk Nemzeti Park, Duna-Dráva Nemzeti Park, Duna-Ipoly Nemzeti Park, Fertő-Hanság Nemzeti Park, Hortobágyi Nemzeti Park, Kiskunsági Nemzeti Park, Körös-Maros Nemzeti Park, Órségi Nemzeti Park.*

Régiók: Dél-Alföld régió, Dél-Dunántúl régió, Észak-Alföld régió, Észak-Magyarország régió, Közép-Dunántúl régió, Közép-Magyarország régió, Nyugat-Dunántúl régió.

AJÁNLOTT SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

Az ellenőrzés és az értékelés legyen a földrajztanítás folyamatának szerves része, fogja át a tanuló valamennyi tanórai és – a tantárggyal kapcsolatos – tanórán kívüli tevékenységét.

Mind az ellenőrzés, mind pedig az értékelés módszertanilag legyen változatos.

Az ellenőrzést mindig kövesse a konkrét teljesítmény, a topográfiai tájékozottság és a tantárgyhoz való viszony körültekintő és változatos, kvalitatív értékelése.

Az ellenőrzés módjai:

- folyamatos megfigyeléssel (milyen a tanulók érdeklődése, aktivitása, figyelme, ismeretszerző képessége, ismeretalkalmazása, hogyan vesznek részt a csoportmunkában, a projektfolyamatban stb.);

- szóbeli feleltetéssel (mely elsőbbséget élvez) – törekedni kell arra, hogy a tanulók ismereteiket, tapasztalataikat, megfigyeléseik lényegét összefüggően el tudják mondani;
- írásbeli ellenőrzéssel, azaz feladatlapokkal, mérőlapokkal, vázlatrajzok készíttetésével és a topográfiai tájékozottság mérésével;
- az ajánlott tevékenységformák között megjelölt gyakorlati feladatok, önálló kutatómunka (ábraelemzés, kiselőadás, sajtófigyelés) végzésével.

Az értékelés szempontjai:

- az alapvető ismeretelemek elsajátításának mértéke,
- a legfontosabb földrajzi kompetenciák birtoklásának szintje:
  - a) a földrajzi térben való tájékozódás képessége,
  - b) a földrajzi tartalmú információszerzés,
  - c) az információk feldolgozásának, értelmezésének képessége.

Törekedjünk a sokoldalú, differenciált osztályozásra (szóbeli, írásbeli ellenőrzés, órai munka stb.).